

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תקדז ♦ שנה י ♦ אבות ד

עשב"ק בלק ♦ י תמוז ה'תשפב

דברי אלוקים חיים מרוך רבינו הגה"ק זיע"א

וירא מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל. ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל.

הנה המפרשים דיקדקו במקראי קודש הללו ונדבר קצת מעצם שם הפרשה שנקראת פרשת "בלק" שהוא על שם רשע כבלק וקיני"ל בגמרא יומא (לח) הלא מסקינין בשמייהו משום דכתיב ושם רשעים ירקב, ואם כן איך נקראת פרשה בתורה על שם רשע, ובאמת הקושיה זו הוא גם על פרשת קרח, שהוא על שם קרח, וביותר תמה והקשה החתם סופר, איך קרא אביו של קרח שם בנו כך, שהוא שם של אחד מאלופי עשיו, הנזכרים בתורה בפרשת וישלח (לו, טז)

והנה החיד"א בספרו יוסף אומץ (סימן יא) כתב דכשם שמותר להזכיר שם עכו"ם הכתובה בתורה (סנהדרין סג) כך מותר להסיק בשמייהו דרשעים שנזכרו בתורה, ולפי זה ניחא שאפשר לקרוא הפרשה זו ע"ש בלק וגם ע"ש קרח, ותורף ג"כ התמיה של החת"ס.

ולפי ענ"ד נראה לומר דהרי אמרו חז"ל ברא מזכה אבא ולכן שפיר הדבר בקרח ובלק דהלא מקורח יצא שמואל הנביא ששקול כנגד משה ואהרן וכן כ"ד משמרות עמדו מבני בניו וכולם מתנבאים ברוח הקודש וכמו שכתב רש"י בפרשת קרח, וכן מבלק יצא רות שיצא ממנה דוד המלך וכל מלכי בית יהודה והמלך המשיח שעליו אנו מצפים גם כן ייצא מזרעו של דוד, וכמ"ש הרמב"ם בסוף הלכות מלכים, וכל זה בזכות שהקריב בלק, מ"ב קרבנות להקב"ה, ולכן אין קושיה איך קרינין שם פרשה ע"ש קרח וע"ש בלק, מכיון שדורות שיצאו מהם כיפרו על עון האבות.

ובאמת כל השמות של פרשיות התורה לא נתבאר למה ומדוע נקראו כך וגם זה פלא שאין שום פרשה שנקרא ע"ש האבות הק' אברהם יצחק ויעקב וגם לא על שם השבטים הקודשים ולא ע"ש משה ואהרן, אולם כל התורה נקראת תורת משה וכמו שכתוב "זכרו תורת משה עבדו וגו'".

אבל ע"ש נח נקרא פרשה ועל שרה אמינו נקראת הפרשה חיי שרה, וכל זה למה ומדוע לא נתבאר ולא ראינו מי שיסביר זאת, זה שלא ראינו אינה ראייה וצ"ע.

ומכיון שהזכרנו שרות יצאה מבלק, נביא את מאמר חז"ל (במסכת סוטה מז) שאיתא: אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות ואע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב זכה ויצתה ממנו רות שיצא ממנו שלמה שכתוב ביה אלף עלות ועלה שלמה, ואמר רבי יוסי בן חוני רות בתו של עגלון בנו של בלק היתה ויצא ממנה דוד ושלמה שהרבו קרבנות.

והנה המהרש"א (במסכת הוריות דף י) הקשה איך קיבל שכר בלק בשביל שביל הקרבת כל אל הקרבנות שהקריב, הלא בלק בא לקפח לאחרים ובזה שהקריב קרבנות בא בהם לקלל את ישראל ובזה איתא בתוס' שעל זה אמרו חז"ל שנוח לו שלא נברא, מכיון שבא בעסק התורה ומצות לקפח לאחרים, ותייך המהרש"א שהוא לא בא לקלל את ישראל רק מפני יראת עצמו.

דברות קודש מרוך רבינו עט"ר שליט"א

ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא" (כב, ג)

לכאורה היה צריך הכתוב לומר בלשון רבים: "כי רבים הם". ומבאר הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע על פי מאמר חז"ל (תנחומא נצבים א) שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת, ואמרו במדרש, משל לחבילה של קנים, שאם יפרידו כל קנה וקנה בפני עצמו, בנקל ישרו כל אחד, אבל אם מתאגדים באגודה אחת, אי אפשר לשבור אפילו אחד מהם. אכן גם מצינו בתורה, שכל מקום שהיו כלל ישראל באחדות, השתמש הכתוב בלשון יחיד, בעת שהגיעו להר סיני נאמר: "ויחן שם ישראל נגד הרה" (שמות יט, ב), ופירש"י "ויחן" כאיש אחד בלב אחד. זו הייתה סיבת חששם של מואב: "ויגר מואב מפני העם כי רב הוא", היינו, על אף שהם רבים, מכל מקום הם בבחינת "כי רב הוא" מאוגדים ומאוחדים כאיש אחד, ואז אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם עכ"ל.

וכן אפשר לבאר שהנה כתוב בשירת הים 'אילי מואב יאחזמו רעד', הרי שכך נגזר שמואב יפחדו מביאת ישראל, תה לא ה' בבחירה שלהם.

אלא שמואב ברשעתם 'ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא', דהיינו במקום לפחד מהרבונו של עולם להבין שהנצחון על סיחון ועוג הוא מיד ה' ושלא כדרך הטבע, תלו זאת המואבים במה שעם ישראל הוא 'רב', דהיינו יש להם צבא גדול ולכן הם ניצחו, תה כבר ה' בבחירה שלהם איך להסתכל על הענין. ומכאן נלמד, שאין לנו אלא לפחד מהרבש"ע, וכל ההרפתקאות שעוברים בעולם, באים לעורר אותנו, שאין עוד מלבדו.

קידושא רבא תשפ"א (לא מוגה)

וישלח מלאכים אל בלעם (כב, ה)

בהמשך הפסוק מביא רש"י שלא יהיה פתחון פה לאומות שאילו היה להם נביא היו חוזרים למוטב, לכן העמיד להם נביאים. ואומרים חז"ל, שכוחו של בלעם היה ככוחו של משה, ודרשו על הכתוב "ולא קם נביא בישראל כמשה" בישראל לא קם, אבל בגויים קם, אם כן איך היה רשע כל כך, והלא ה' דיבר אתו. ומתרצים ע"פ משל לשתי נשים שבישלו אותו תבשיל, אצל האחת יצא האוכל בטעם ובריח טוב ונעים, ואילו אצל השניה יצא התבשיל בטעם ובריח רע. שאלה אותה האשה לחברתה, הרי בישלנו את אותו תבשיל, ולמה שלי יצא מקולקל? השיבה הראשונה, תגידי, האם רחצת את הכלי יפה לפני שבישלת בו? לא רחצתי את הכלי ענתה, א"כ מובן הדבר, שבישלת את התבשיל הטוב, בתוך כלי מלוכלך, ולכן יצא כך התבשיל. זהו הנמשל, משה הכין את-עצמו לכלי יפה במצוות ובמעשים-טובים, כאשר מצינו, כשהיה רועה צאן, וריחם על הצאן, ולכן היה כלי צח ונקי וקיבל השראת השכינה, ועלה במעלות הנבואה, משא"כ אצל בלעם שהיה מלוכלך ומטונף, וקלקל את כל הטוב שקיבל.

רעוא דרעוין תשפ"א (לא מוגה)

וכמו שכתוב וירא בלק וכו' ויגר מואב מפני בני ישראל, זה היה כמו שעוסק בתורה ובמצות, כדי לקנות לו שם טוב לעצמו, וע"ז נאמר שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וכמו כן אצל בלק שהקריב קרבנות לה' היו כמו מי שרצה לקנות שם לעצמו, דהיינו שהביא קרבנות שלא לשמה רק בשביל לקנות לו שם, ולכן זכה שבא לשמה שזרעו שיצא ממנו דהיינו דוד ושלמה הקריבו קרבנות אך ורק לשמה ע"ש.

חזינו מכאן גודל המעלה של עיסוק בתורה ובמצוות אף שלא לשמה, שגם בלק זכה למה שזכה אף שכוונתו היה להביא לקללת ישראל, מ"מ שבא לו זה מתוך יראה והוא רצה להיות בשם טוב ולכן הקריב הקרבנות, ומתוך כך זכה מה שלא זכה אף אדם לגדולה של מלכות דוד ושלמה ואף מלך המשיח יצא מדוד ושלמה, זה מפליא ביותר, ולכן יש לנו להתבונן בזה גודל החשיבות של קיום התורה ומצוות, ואנו הלא עם ה' אנחנו, ומזרע אברהם יצחק ויעקב ואם כן אפשר לזכות למעלות גדולות אף בעולם הזה וכ"ש לעתיד לבוא ששכר מצוות הוא אז דווקא, וכמ"ש חז"ל ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא, וכתב הרמב"ם ששכר שכתוב בתורה למי שמקיים מצוות התורה הוא לא השכר העיקרי, אלא שזה בא רק ליתן ריווח והצלה שיוכלו לקיים התורה בשלווה ובנחת ולזכות על ידי זה לשכר של עולם הבא, ע"ש בדה"ק.

וכל זה הוא להבנת פשטות הדברים, איך זכה בלק שיצא ממנו רות ודוד ושלמה וכל מלכות יהודה עד להגואל צדק שייצא מחלציו שהוא מלך המשיח שבא מדוד ושלמה, אבל באמת יש בדברים האלו ענין של סוד ופנימיות דהנה אם נתבונן בתורה הק' על מה שאירע ליהודה שממנו יצא דבר, ונראה מה שאירע לבנות לוט שמהם יצא מלך המשיח, דהיינו שרות היתה מואבית, ואשתו של שלמה המלך היתה עמונית שילדה את רחבעם מלך יהודה ששמה היתה נעמה העמונית, נמצא שכל מלכות בית דוד יוצא מעמון ומואב, שהם היו בני לוט בן אחיו של אברהם אבינו, וכתבו בספרים הק' שלכן אברהם לקחו עימו בכל מקום וגם הצילו מנימרוד והמלכים ששבו את לוט, זה הכל שראה בנבואה שיש בו ענין של הקמת בית דוד לישראל.

והדבר צריך בירור, ונודה מה שהאריכו הספרים הק' בענין זה ובפרט באור החיים הק' בספרו על התורה שמאריך בכמה מקומות שכותב להסביר זה באמרו שיש בזה חשבון שמים, שנפלו ניצוצות של קדושה מחטאו של אדם הראשון ונתפזרו בין הקליפות, ויש צורך בדבר להוציא אותם ולהחזירם אל הקדושה.

וגם כתבו הספה"ק עוד דברים בזה, למה היתה כך תולדות בית דוד וגם מעשה של בת שבע, שזמה יצא שלמה המלך שישב על כסא ה' ומלך בעליונים ותחתונים, זה היתה מסיבה שלא יהיה קטרוג על זה ולכן סיבב הקב"ה בדברים שנראים לכאורה כמו עבירה וכו' ומזה יצא הקדושה מהקליפות וחיצונים וחזרו לקדושה.

ולכן גם אצל בלק היתה זאת שבתו היה רות שנתגירה, וממנה יצא כל מלכות בית דוד ומלך המשיח, ובזה יש להבין גם ענין של קרח שממנו יצא שמואל הנביא וכ"ד משמרות כהונה, והכל מסיבה זו להסתיר את כל שלא יהיה קטרוג ע"ז ויוכלו הנשמות הק' להוולד ולהיכנס אל הקדושה.

זה משל למי שרוצה להעביר את המכס בדבר חשוב עד מאוד שאי אפשר להעבירו, הוא מעטהו בבלויים של בגדים ישנים ואין מי שיכירו שבפנים יש האוצר החשוב, והמוכס חושב שמעביר סתם דבר פשוט ביותר והמשל מובן מאליו.

ולכן אפשר לומר מש"כ הפסוק וירא בלק בן ציפור את אשר עשה ישראל לאמורי, כלומר שראה ברוחו שיש בו ניצוץ הק' שזמה יהיה "האמורי" "לישראל" כלומר שיצא ממנו ישראל והוא עצמו הוא האמורי כלומר שממנו יצא זאת, ולכן יצא למנוע זאת וביקש לבלעם שיקלל את ישראל, שלא יהיה תקומה לישראל ח"ו, ולא יצא ממנו הניצוץ הק' ונדע דברי קודשו של האור החיים הק' שהרע שונא מאוד את הטוב ולא יכול לסבול אפילו את בניו, אם הם נעשו צדיקים וכמו אצל לבן שרצה להרוג את בנותיו ונכדיו ע"כ.

והיות שמתקרבם הימים להילולת הרה"ק בעל האור החיים הק' זיע"א, נביא עוד כמה דברים מדב"ק בספרו הנ"ל בפרשתינו פרשת בלק, בדברי בלעם שאמר תמות נפשי מות ישרים וגו', הנה

כתב ענין נפלא שגם לבלעם הרשע יהיה לו תקנה ונתקן באחריתו, וכתב שבלעם רצה שביום המיתה ייטב דרכיו ממעשיו הרעים ותועבותיו ונתאווה שבשעת מיתה ישוב ויהיה ישר כישרים שבאומות, אבל לא שאל הרשע שימות כמיתת הצדיקים שבישראל, כי הוא מן הנמנע שיגיע להשגה זו, ובמה שאמר בלעם על עצמו תמות נפשי מות ישרים, זה דיבר ברוח הקודש וכוונה בזה שביקש שיהרגוהו ישראל וגם אמר ותהי אחריתי כמוהו, דהיינו משום שאין לך קליפה בעולם שאין בה ניצוץ מהקדושה, זה המחיה אותה, ואם כן גם לבלעם היתה בו ניצוץ הק' וביקש שיהרגוהו ישראל וע"ז זה מתברר הניצוץ הטוב שבו ויכול להדבק באותו איש ישראל שהרגו לבלעם ויהיה לבלעם בזה תיקון, שהניצוץ הק' שבו ידבק בישראל וגם המקובלים כתבו כי נפשו של בלעם באה בגלגול בחמורו של פנחס בן יאיר זה יורה שנתקן באחריתו, והגם שמת ע"י ישראל היה הניצוץ שבו משוקץ והוצרך להתלבן בגלגולים שונים עד שבא לאתנו של רבי פנחס בן יאיר, ומשם עלה למקומה הראשון ע"כ תו"ל הק'.

ודברים הם נפלאים ביותר שגם אדם רשע כבלעם, מ"מ היתה לו תיקון לבסוף ונתקן, זה לימוד לנו שאנו בני ק-ל חי מעם ישראל הק' שבהם בחר השם יתברך להיות עם קדוש, ולכן אין מקום להיכנס ליאוש ח"ו לומר כאשר אבדתי אבדתי אלא להתחזק ביותר ולתקן את עצמינו בחיים חיותינו ע"י תשובה ומעשים טובים וביותר ע"י לימוד התורה הק' כקדושה וטהרה, ובאמת מי שזוכה להרגיש טעם בתורה ובמצוות כבר לא חסר לו מאומה ויתקיים בו מש"כ עולמך בחיך תראה, שאין לך תענוג היותר גדול מזה כלל.

וכמ"ש"כ האור החיים הק' בפרשה זו על הפסוק "ולא ראה עמל בישראל" שנתכוין לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה הק', מ"מ אינם מרגישים שיש להם עמל, אלא אדרבה כאדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה, כי כשהצדיקים עוסקים בתורה ומתמידים בה, אין להם עמל בעסק התורה, שאדרבה היא נותנת לו גבורה, והצדיקים שכל ציפופם עושים בו נחת רוח לה' ואינם מייגעים אותו יתברך כביכול, והם אינם בכלל שכתוב עליהם, "הוגעתם את ה' בעריכם" (מלאכי ב, ז) אלא בהם נאמר "ולא ראה עמל בישראל", וכל זה הוא משום שה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו. (וכן כתב גם בדברי חיים פר' בחוקתי ע"ש)

ולסיום נביא את דברי קודשו של הרמב"ם שמביא בהלכות מלכים (פרק יא) את דברי בלעם בפרשה זו בענין מלך המשיח וכתב בזה"ל: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וכו', וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו שהרי התורה העידה עליו שנאמר ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמיך ושב וקבצך וכו', ואלו הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים ואף בפרשת בלעם נאמר ושם ניבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל באחרונה, וגם הוא אומר "אראינו ולא עתה" זה דוד "אשורינו ולא קרוב" זה מלך המשיח, "דרך כוכב מיעקב" זה דוד "וקם שבת מישראל" זה מלך המשיח "ומחץ פאתי מבאר" זה דוד וכן הוא אומר וכתבו אצל דוד "ויך את מואב וימדדס בחבל" וקרקר כל בני שת זה מלך המשיח שנאמר בו "ומשלו מים עד ים" והיה אדום ירשה זה דוד שנאמר ותהי אדום לדוד לעבדים, והיה ירשה זה מלך המשיח שנאמר בו "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר שעיר".

ומסיים הרמב"ם באלו הפרקים את ספרו הגדול "משנה תורה" ובסוף הפרק כתב: שבאותו הזמן של מלך המשיח לא יהיה לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, משום שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים יהיו מצוין כעפר, ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים ושיגו דעת בוראם כפי רוח האדם, שנאמר "כי מלאה דעת את ה' כמים לים מכסים" ע"כ לשונו הק'.

והיה רצון שנזכה לכל זה והימים האלו של חודש תמוז והחודש אב הבעל"ט, יתהפכו לימים טובים ושמחים בבנין ציון וירושלים ברחמים גדולים ובחסדים מגולים ונזכה לקבל פני משיח צדקינו בשמה ובטוב לב בקרוב ממש ברחמים גדולים אמן ואמן.

כְּפִינִי חַיִּים

וירא בלק בן ציפור (כב, ב)

בבעל הטורים כתב מה ראה, ראה שעמדה לו חמה למשה. ולכאורה מדוע התיירא בלק מנס זה של עמידת חמה למשה (תענית כ). יותר מכל האותות והמופתים שעשה ד' לבני ישראל בצאתם ממצרים. אלא אמרו חז"ל (ברכות ז). 'ואל זועם בכל יום' וכמה זעמו של הקב"ה, רגע אחד, ואין כל בריה יכולה לכוון אותה שעה חוץ מבלעם הרשע', דכתיב ביה 'וידע דעת עליון' שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה. ואימת רתח, בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב משתחווים לחמה מיד כועס הקב"ה, אם כן מכיון שכל כוחו של בלעם היה בידעו לכוון את רגע הזריחה שעת זעמו של הקב"ה, לכן כאשר ראה בלק כי יש בכוחו של משה רבינו להעמיד חמה, נתיירא שמא יעמיד את החמה ושוב לא יוכל בלעם לכוון את רגע הזריחה ולקללם.

(דברי יואל)

ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (כג, כא) אפשר לפרש הפסוק שכוונתו על לימוד התורה"ק ע"י הצדיקים היגיעים בתורה, ואינם רואים אותו כעמל ויגיעה אלא תענוג ושמחה, וע"י "ולא ראה עמל" – שאינם רואים זאת כעמל, ואז "ה' אלקיו עמו" – ובלשון יחיד 'ה' אלקיו', שאפילו אם יושב ושונה ועוסק בתורה ביחידות שכיה שרויה כנגדו כמו שאמרו חז"ל (ברכות ו, א). ובלמוד כגון זה מתקיים בו "ותרועת מלך בו" – 'ותרועת' מלשון שבירה, כמ"ש (תהלים ב, יא) תרועם בשבט בחל ומלשון אחוה וריעות וג"כ מלשון תרועה הרומז לשמחה וכמ"ש תהלים (קנ, ה) 'צלצלי תרועה' שאחר לימוד ויגיעת התורה נשבר לבו בקרבו לחשוב כי לא פעל ולא עשה עדיין מאומה, ומגיע מזה לאהבת השי"ת המביאה לידי שמחה.

(חוקי חיים)

הנה העם היוצא ממצרים ויכס את עין הארץ (כב, יא). מצרים רומז לקליפת וערות הארץ, "הנה עם יצא ממצרים" אם רוצים לצאת מקליפת מצרים, העצה לכך "ויכס את עין הארץ" לכסות את העיניים, כי הפגם בעיניים מביא את עצמו לארציות וחומריות, והמשמר את העיניים מביא את עצמו לקדושת המוח ולקדושת רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו.

(ישועות משה)

וירא פנחס (כה, ז) פירש רש"י ראה מעשה ונזכר הלכה. איתא בספרים הקדושים, שזו סגולה, כאשר רואים חס וחלילה מעשה לא טוב, מיד להזכר בהלכה בתורה.

(לב שמחה - אמרים)

עובדות חיים

כי כבד אכבדך מאד" (כב, יז)

פעם נסע הבעש"ט הקדוש זיע"א לבראד ולן בכפר אחד סמוך לבראד. בלילה חרד הבעש"ט וארכובותיו דא לדא נקשן, עד שהתעורר רבי צבי סופר משנתו בגלל קול הרעש שהשמיעו ארכובותיו של הבעש"ט. ביקש רבי צבי סופר לברר מה הוא הפחד והרעדה שאחזו ברבו. גילה לו הבעש"ט כי בלילה הקודם נגלה לו רבו, אחיה השילוני ואמר לו: אתה תבוא לבראד ויתנו לך כבוד גדול, ואם לא תתחזק שלא להיכשל, תאבד את כל מה שהיה לך עד הנה. וכשבא הבעש"ט לבראד, באו אליו הנגידים לקבל פניו במלבושי כבוד, ואילו הוא לא פנה אליהם, אלא התחיל לשחק עם הסוסים ולהחליקם, וכך ניצל מהרגשת קבלת הכבוד.

הן עם כלביא יקום (כג, כד) כשהן עומדין משנתם שחרית, הם מתגברים כלביא וכארי, לחטוף את המצוות, ללבוש טלית, לקרוא קריאת שמע ולהניח תפילין". (רש"י) סיפר הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א, דבדידה הווי עובדא, כשבצעירותו התגורר בשכנות לנפח גוי, ואותו נפח היה בתמידות ובשקידות משכים קום כבר בחצות הלילה, להיות ניצב על משמרתו בעבודת הנפחות. משהיו נשמעים הדי הלמות הפטישים ממעונו של הנפח, היתה הרבנית הצדקנית מרת מלכה ע"ה, קוראת ואומרת לבעלה הרה"ק: "שלום! שלום! קום לעבודת הבורא, שהרי הנפח כבר עסוק במלאכתו". ויהי באותו היום בו השכים הרה"ק מבעלזא והקדים את הנפח, בו ביום מת הנפח, ויהי לפלא. ביאר על זאת הרה"ק המהר"ש, שכיון ואותו היום לא גרם הנפח להשכמתו, לא היה לו לנפח מאין לינוק את חיותו, ושוב לא סבל אותו העולם.

מה טובו אהליך יעקב (כד, ה)

הרה"ק ר' חיים מצאנז זיע"ה התרים פעם כמה גבירים למגבית צדקה, אחד העשירים טען לפניו שיחסית למה שנתן הגביר פלוני שעושרו רב בהרבה ממני, די שאתן כך וכך. השיבו הרבי: מה טובו אהליך יעקב מפרש רש"י ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה. פתח הכוונה לצדקה הנקראת פתח, ככתוב "פתח תפתח את ירך" (דברים טו, ח), הפירוש שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה, שאין אחד מעריך את עצמו בצדקה כנגד חבריו, אלא כל אחד נותן כפי יכולתו והשגתו ויותר. (חמדה גנחה)

נעימות החיים

אל יעדו. כשראה הקב"ה כך, חרה אפו בבלעם ושלח אליו את המלאך שיעמוד מולו בדרך לעכבו מללכת. כמוהו, אף אתה, נוהג כבלעם, ברגליים ממהרות לרוץ לרעה. אם היית הולך ברגל, ודאי היו עולים בליבך הרהורי חרטה על אשר אתה עומד לעולל, ועל כן שכרת סוס מהיר, כדי שתוכל לבצע את זממך לפני שתהיה בידך שהות להתחרט... . אכן זו הסיבה שהרגליים תמיד מממהרות לרוץ לרעה. לא רק משום שהן מתאוות לעבירה, אלא מפני שהיצר יודע כי אין לו זמן רב לבצע את זממו, שכן, אם האדם יתחיל לחשוב ולהתיישב בדעתו, ישנם סיכויים רבים שהוא יתגבר על יצרו וימנע מלעשות את העבירה, ולכן הוא ממהר את האדם ומריץ אותו אל עבר הרע. כדברי הרמח"ל בספרו מסילת ישרים (פ"ב): "אחת מתחבולות היצר הרע ועורמתו, להכביד עבודתו בתמידות על ליבות בני האדם עד שלא יישאר להם רוח להתבונן ולהסתכל באיזה דרך הם הולכים, כי יודע הוא, שאילולי היו שמים לבם כמעט קט על דרכיהם, ודאי שמיד היו מתחילים להניחם ממעשיהם, והייתה החרטה הולכת ומתגברת בהם עד שהיו עתבים החטא לגמרי". (פניני עין חמד)

ויחר אף אלוקים כי הולך הוא ויטייב מלאך ה' בדרך לשטן לו והוא רוכב על אתונו" (כב, כ)

מקשים העולם, מדוע יצא חרון האף על בלעם, ומדוע התייצב מלאך ה' לשטן בדרכו, הרי הקב"ה נתן לו רשות ללכת עם שרי בלק? בספר 'ילקוט הגרשוני' מובא מעשה ביהודי עני, שמרוב עניותו לא היה לו כסף אפילו לשלם על נסיעה בעגלה. אולם כשפרצה מריבה קשה בינו לבין חברו, הוא שכר סוס בכסף רב, ודהר עליו בזעמו הרב אל בית המושל, כדי להלשין על החבר. למעשה שפל זה פתאום היו לו אמצעים... כאשר חזר משם בחדוות ניצחון, פגשו רב אחד, ואמר לו כך: "כל ימי תמה הייתי על פסוק בתורה, ובזכותך הבנתי. כאשר הלך בלעם לקלל את ישראל בלוויית שרי מואב, מספרת התורה "והוא רוכב על אתונו" ומעודי תמהתי, הסביר הרב, מה עניין הרכיבה על האתון לזה שמלאך ה' ניצב לו לשטן? "אך עתה הבנתי, כי ה' אמר לבלעם ללכת עם השרים שבאו לקרוא לו, מתוך כוונה כי בדרך יהרהר בדבר, ויבין כי אם אין רצונו של ה' לקלל את ישראל-מוטב לו שיחזור לביתו. אך בלעם לא רצה שתהיה לו שהות לחזור בו, ועל כן הוא רכב על אתונו לבדו, כדי שגייע במהירות

ביאורי חיים

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בק"ק קראלי ומרבני רחובות

מלא ביתו כסף וזהב

ג) עוד תירצו שם בשם הרב ישראל מנחם קליין שליט"א, וז"ל: בלעם שאמר: "מלוא ביתו כסף וזהב", דיבר על אפשרות מעשית, מכאן למדנו שמחמד ממון אחרים. אולם רבי יוסי בן קיסמא שאמר: "כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם", ודבר זה הלא הוא בלתי אפשרי ואינו מעשי, מוכח שכוונתו היתה כ"גוזמא בעלמא", כדי להראות את חשיבות התורה בעיניו. עכ"ל.

ד) לענ"ד י"ל בס"ד שההדגשה בבלעם היא: "ומחמד ממון אחרים". הדגשה זו נלמדת מדברי בלעם: "אם יתן לי בלק מלא ביתו", כיון שלא הזכיר סתם כסף וזהב, אלא את הנמצא "בביתו של בלק", מכאן הראיה כי בלעם מחמד ממון אחרים.

לעומתו, גם רבי יוסי בן קיסמא הזכיר את ענין הכסף והזהב, אך הדגיש: "כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם", אך לא את אלו שהם בבעלות פרטית, בזה מוכח שאינו מחמד ממון אחרים.

ובבטאון הנפלא "אשכול יוסף", לידידי הגאון רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א, (גליון 101 פרשת בלק תשע"ד) ראיתי שהאר"ק בקושיא זו, והביא שמונה תירוצים. ע"ש.

דינרי זהב...". הרי שאת נידון הכסף והזהב העלה לראשונה אותו אדם, לא רבי יוסי. אולם אצל בלעם, הוא זה שהעלה לראשונה את ענין הכסף והזהב, שלוחי בלק לא הציעו לו עדיין כלום, והוא בתגובתו בחר להדגיש את סירובו בהביאו לדוגמא כסף וזהב. מכאן למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים. ע"כ.

ב) עוד תירצו שם בשם הרב א' עציין שליט"א, וז"ל: מדברי בלעם משתמע, כי לדידו אין בעולם דבר בעל חשיבות כמו כסף וזהב. לעומתו, מדברי רבי יוסי בן קיסמא משתמע, כי למרות שהכסף והזהב חשובים הם, אך עדיין קיימים עניינים החשובים יותר.

בלעם הראה בדבריו, שאמנם נכסף הוא לכסף וזהב, אלא שעל כרחו מנוע הוא מלקחתם: "לא אוכל לעבור את פי ה'", אך אם היה הדבר תלוי בו, ודאי שהיה נוטל כסף וזהב. הרי לנו שנפשו רחבה.

לעומתו - רבי יוסי בן קיסמא, למרות שנתון הדבר לשיקול דעתו, הכריע ואמר: "אם אתה נותן לי ... איני דר אלא במקום תורה". כלומר, הדבר החשוב ביותר לידידי הוא: התורה הקדושה וכל הנלווה לה. ע"כ.

בפרשתנו פרשת בלק (כ"ב, י"ח) כתוב, ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה.

ופירש רש"י: "מלא ביתו כסף וזהב - למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים", וביאר ה"שפתי חכמים" כי זאת למדנו מתוך שבלעם "גזם בכסף וזהב, ולא בדבר אחר".

ובספר מרפסין איגרי בפרשתנו, הקשו וז"ל: הלא גם התנא האלוקי רבי יוסי בן קיסמא השתמש בלשון דומה, כמסופר במסכת אבות (פ"ו, מ"ט) שפעם אחת רבי יוסי בן קיסמא פגש אדם שהציע לו שיבוא לדור בעירו, ועל הצעה זו השיב רבי יוסי: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם - איני דר אלא במקום תורה"?

א) ותירצו שם בשם הרב אוריאל גרינגרד-ירקוני שליט"א, והרב ישראל מנחם קליין שליט"א, והרב אסף אוריאל פחה שליט"א, והרב ישראל תורג'מן שליט"א, וז"ל: אמנם רבי יוסי בן קיסמא הגיב: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב...", אך תגובתו זו באה כתשובה להצעת אותו אדם: "רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים

קול קראלי

המנעשה ונשמע ♦ שיחות ♦ דרשות ♦ ניגונים

074-7962278

שמעו ותחי נפשכם

מאות כבר נושעו! ומה איתך?
רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של
מרכז "אמונת חיים" קראלי
כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון
רח' דב גור 20/23 אשדוד טל. 055-6798152
ובאימייל: 3118494@gmail.com

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק דוד משה ז"ע
בן הרה"ק רבי אליעזר זאב ז"ע
מקרעטשניץ
נלב"ע טו תמוז ומנו"כ ברחובות
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

אדונינו מורינו ורבינו
הגה"ק יצחק צבי משה ז"ע
בן רבינו אביגדור מוזס זצ"ל
מקראלי

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק יקותיאל יהודה ז"ע
בן הרה"ק רבי צבי ז"ע
מצאנז קלויזנבורג
נלב"ע ט תמוז ומנו"כ בנתניה
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

מרת בריינדל ע"ה
בת הר"ר יהודה מנחם ז"ל
נלב"ע יא שבט תשפ"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

נלב"ע ד' טבת תשעט
זכותו יגן עלינו ועכ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הגה"צ משה וועבר זצוק"ל
בהרה"צ מרדכי זצ"ל
נלבע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הרה"ח לוי יצחק אקרמן ז"ל
בן הרב חיים חנניה שילט"א
נלב"ע יח סיון תשפב
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

רבי יעיש מרדכי סויסה ז"ל
בן מרת רחל ע"ה
נלב"ע יח סיון תשפב
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הגה"צ דוד כהן יהונתן זצ"ל
בן מרת כמיסה ע"ה
נלב"ע ג תמוז
ת. נ. צ. ב. ה.